

תוכן עניינים

1. מבוא..... 1

2. פרק א' - מאסר כשיטה עונשית..... 2

3. פרק ב' - מאסר בבית הסוהר – חשיבות ויתרונות..... 3

6. פרק ג' - מאסר בבית הסוהר – חסרונות והשלכות שליליות..... 3-4

7. סיכום..... 5

8. ביבליוגרפיה..... 6

מבוא

ככלל, בתי סוהר הם מבנים מבוזרים בהם אנשים סוטים מוחזקים בכפייה לתקופות שונות, עם דרגות שונות של רמת שמירה. במרבית החברות בעולם, כליאה של אדם מתוך אוכלוסיית המדינה בבית סוהר נחשבת לצורת ענישה נפוצה ומקובלת. מהרגע בו אדם נאסר, ונכלא בבית סוהר מחד, האדם מופרד מהחברה ואינו מסכן את תושבי החברה, אך מאידך, זכויותיו מוגבלות לפרק זמן ממושך. חשוב לציין כי במרבית החברות בעולם קיים מספר לא מבוטל של אסירים, כאשר רק במדינת ישראל, נכון לשנת 2007, נמצאו כ- 11,857 אסירים פיליפיים מאחורי סורג ובריא (חזקיה, 2010).

בעוד שכליאה בבתי סוהר משמשת ככלי לענישה, התרעה ולשליטה בפשיעה והתנהגות עבריינית מזה שנים רבות, חשוב לציין כי מחקרים רבים מעידים על שיעורים גבוהים מאוד של רצידיביזם (פשיעה חוזרת). על כן, חוקרים רבים מעלים שאלה בכל הנוגע לרמת האפקטיביות והצורך בשיטה של כליאה ככלי לענישה? בעבודה הנוכחית ננסה לענות על שאלה זו באמצעות סקירה בספרות המחקרית אשר עוסקת ביתרונות ובחשיבות הכליאה בבתי סוהר, לצד החסרונות וההשלכות השליליות הכרוכות בתקופת המאסר. מטרת העבודה הנוכחית לדון בשאלה – האם ענישה באמצעות כליאה בבתי סוהר נכונה וראויה? האם כליאה בבתי סוהר אפקטיבית ומשיגה את מטרותיה? מהם ההשלכות השליליות לצד היתרונות של כליאת עבריינים מאחורי סורג ובריא?.

לנושא העבודה הנוכחי ישנה חשיבות רבה. בעבודה זו בחרתי לעסוק בנושא "ענישה ככלי שיקום" מכיוון שבמרבית המדינות בעולם כליאה מהווה כלי נפוץ לענישה של עבריינים, כאשר שיעור לא מבוטל מהאוכלוסייה נמצא מאחורי סורג ובריא. בכל אופן, לא קיימת הסכמה חד משמעית בין חוקרים בכל הנוגע לאפקטיביות ולעלות מול התועלת של שימוש בשיטה זו, כאשר חלק מהחוקרים תומכים בגישה לפיה בית הספר מהווה מוסד לפיתוח ויצירה של עבריינים, וכן, מחקרים אמפיריים שונים מעלים כי מרבית האסירים נוטים לפשוע שוב ולחזור לתקופות מאסר נוספות בבית הסוהר. על כן, ישנה חשיבות רבה לבחון את השאלה – האם כליאה בבית הסוהר מהווה צורת ענישה נכונה ואפקטיבית כדרך התמודדות עם הפשיעה?

אינטגרציה – שילוב

מאסר כשיטה עונשית

נכון לשנות ה-20 של המאה הקודמת במרבית המדינות המערביות רווחה גישה שיקומית לטיפול בבעיית הפשיעה. גישה זו גורסת כי על מנת לשלוט ולהפחית את רמות הפשיעה, יש לטפל ולשקם את העבריינים, ולמעשה לתפוס את העברייין כי שסובל ממחלה בה יש לטפל. הגישה שיקומית רווחה עד לראשית שנות ה-70 של המאה הקודמת. בכל אופן, החל משנות ה-70 חלה עלייה משמעותית בשימוש בסמים, וכן, עלייה ברמת הפשיעה ולכן החל להתפתח משבר אמון בין התושבים לבין המשטר והמשטרה, וכך החלה לעלות תביעה מצד הציבור מרשויות המדינה להתייחס בקשיחות כלפי עבריינים ולכלוא אותם מאוחרי סורג וברית. כמו כן, החלה לעלות ההתנגדות לגישה השיקומית לטיפול בפשיעה, כאשר מחקרו של מרטינסון הציע כי ביכולת לשקם עבריינים מוגבלת וכי למעשה תוכניות שיקום אינן עובדות (Weisburd & Braga, 2006). בהמשך לכך, בתי הסוהר, המשטרה ובתי המשפט החלו להתייחס באופן שונה לעבריינים, כאשר מגמת השיקום ננטשה ובמקומה החלה גישה בתומכת בענישה חמורה, בניית בתי כלא חדשים, יצירת הרתעה וחקיקה של חוקים נוקשים ומחמירים כלפי אנשים סוטים אשר עוברים על החוק במדינה.

זאת ועוד, יותר ויותר סוכנויות אכיפת חוק בעולם החלו לאמץ את גישת "הגמול הצודק" לפיה צדק ומשפט יושגו רק על ידי ענישה מחמירה והרחקת העבריינים מן החברה (Becket, 1997). בעקבות גישה זו סוכנויות אכיפה וממשל מאמצות לאורך העשורים האחרונים שיטות אכיפה אגרסיביות, כגון – שיטור יתר, שיטור גבוה, שיטור באפס סובלנות, וכן, פרקטיקות שיטור דרקוניות הכוללות אכיפה באמצעות שיטת עצור וחפש (stop and frisk) וגישת "חוק וסדר" (law and order) אשר מטרתה להביא לצמצום הסובלנות של גורמי אכיפה כלפי עבריינים והרחקת עבריינים מהרחוב. זאת ועוד, החל משנות ה-70 החלה לצמוח תפישה תכליתית לטיפול בעבריינות, גישה זו מציעה כי עבריינים מונעים מהרצון להפיק מקסימום רווחים ולחמוק מפיקוח ואכיפה של המשטרה ובתי המשפט. גישה זו מניחה כי עבריינים תופשים את הפשיעה כפעולה רציונאלית, שכן, תועלת הפשיעה מבחינתם עולה על העלויות והסכנה. לכן, לפי גישה זו יש להגביר את ההרתעה בכדי לשנות את תפישתם של עבריינים תפיסה זו הובילה במקומות שונים בעולם לאימוץ של מדיניות ענישה קשה וחד-משמעית, הכוללת בין השאר עונשים ארוכים יותר לעבריינים אלימים או לעבריינים שהורשעו בדין יותר משלוש פעמים (Cornish & Clarke, 2014).

הסקירה אשר מופיע לעיל מעלה כי לאורך העשורים האחרונים החלה להתבסס במדינות מערביות שונות בעולם גישה מחמירה אשר מבססת את הטיפול בבעיית הפשיעה בחברה על יצירת הרתעה, בניית בתי כלא והכליאת עבריינים מאחורי סורג וברית לתקופות ממושכות. בחלק הבא של הסקירה נסקור את היתרונות לצד החסרונות של כליאת עבריינים במוסדות כליאה.